

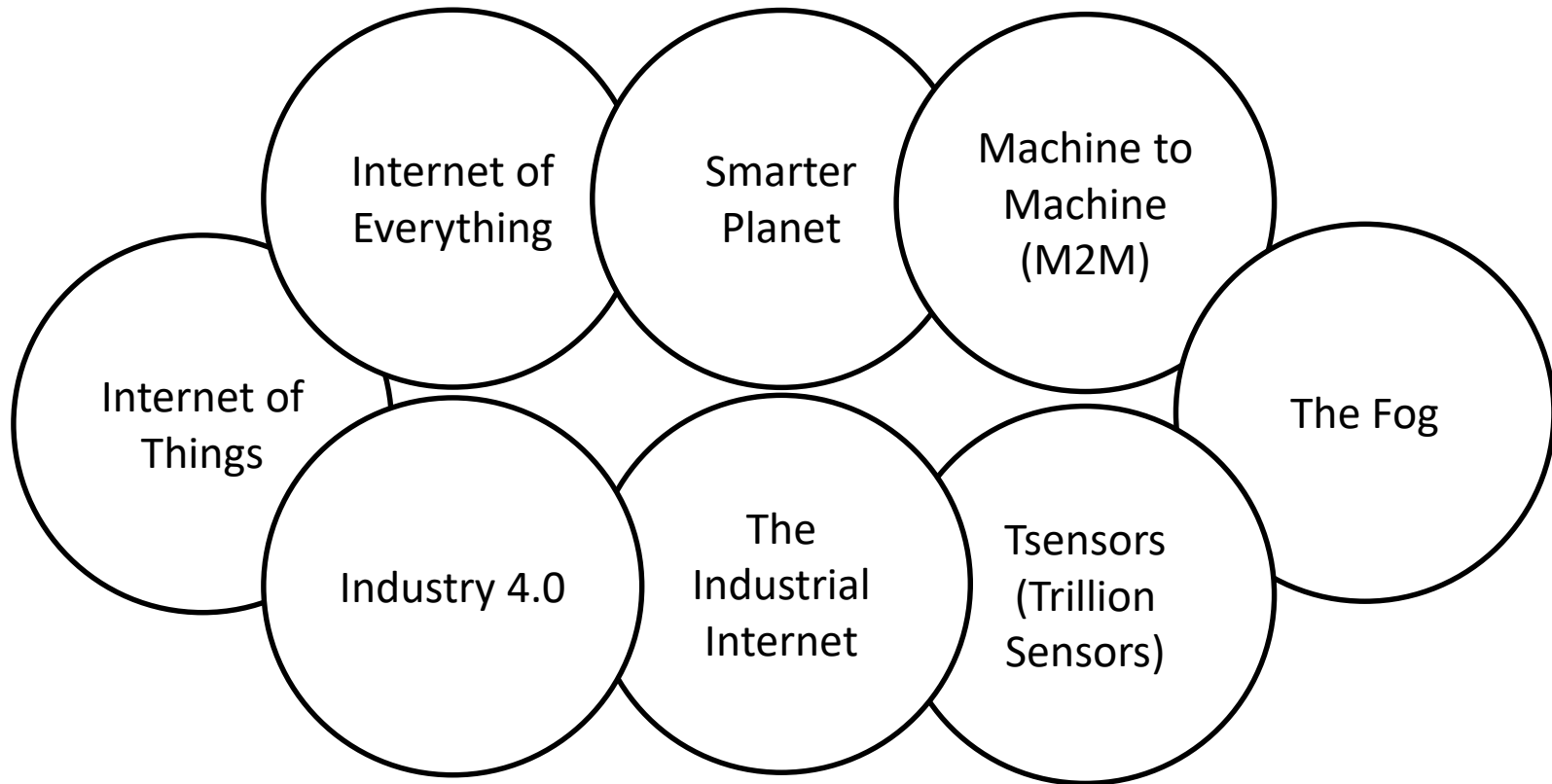
Beágyazott információs rendszerek

Bevezetés

2020. szeptember 9.

Smart Anything Everywhere

Sok név – Hasonló jelentés

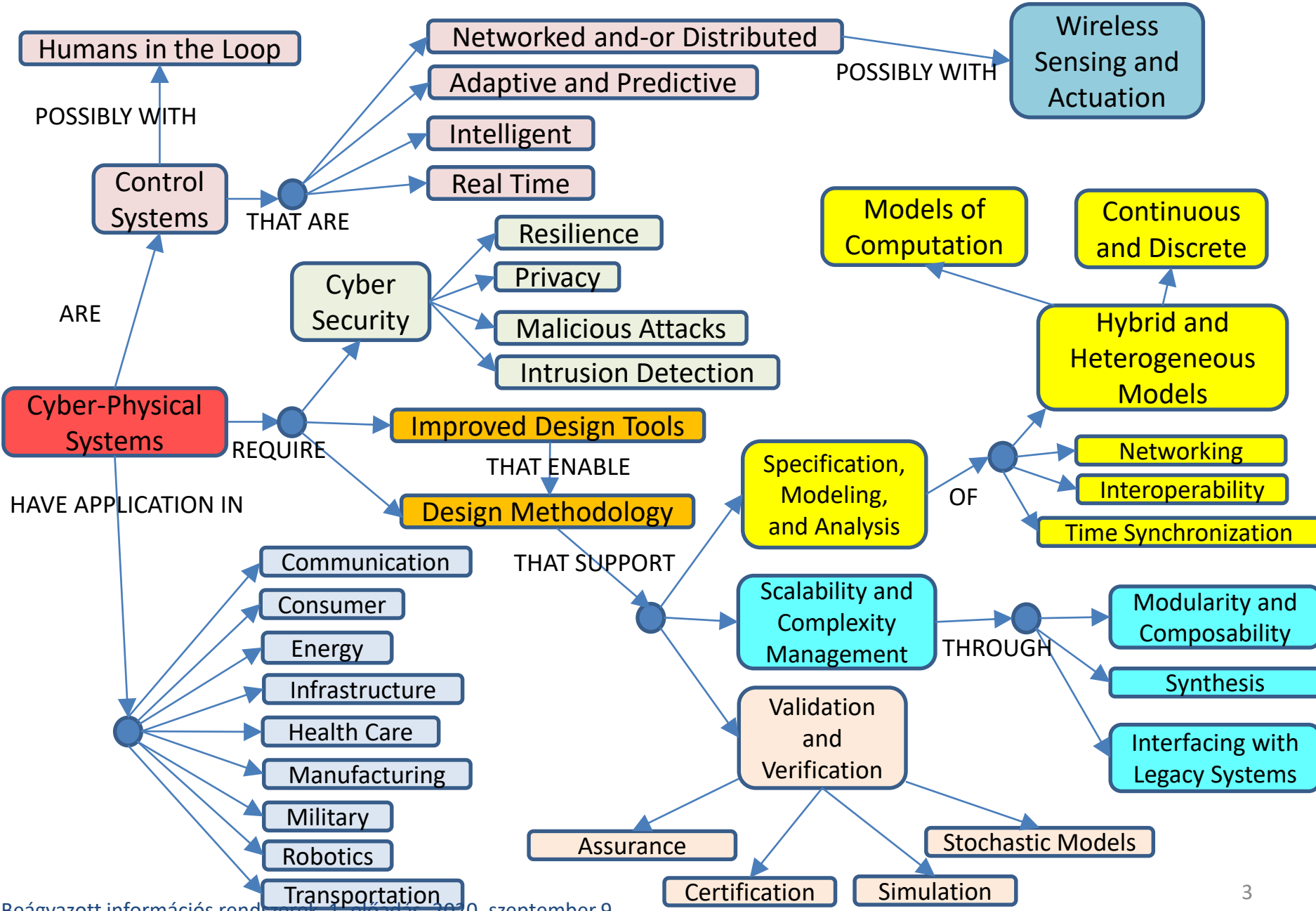

Kiberfizikai rendszerek

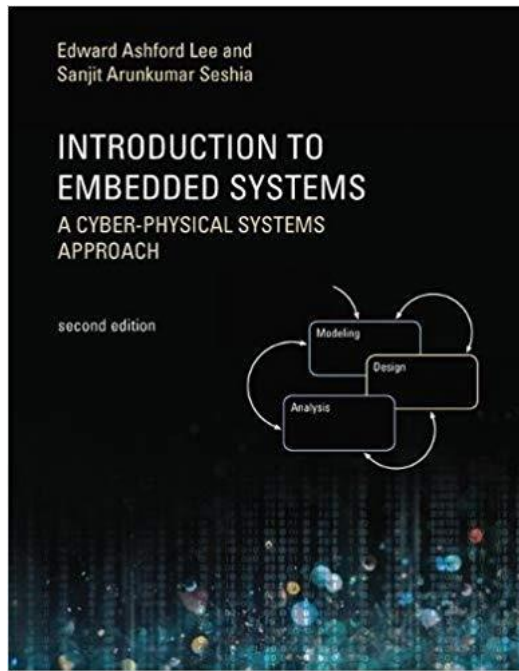
Hálózatba kapcsolt beágyazott rendszerek

Cyber-Physical Systems – a Concept Map

Egy remek
szabadon
letölthető
tankönyv:

Edward Ashford Lee, Sanjit Arunkumar Seshia

Department of Electrical Engineering and Computer Sciences (EECS) at UC Berkeley.

Introduction to Embedded Systems A Cyber-Physical Systems Approach

Second Edition, LeeSeshia.org, 2017.

I Modeling Dynamic Behaviors

II Design of Embedded Systems

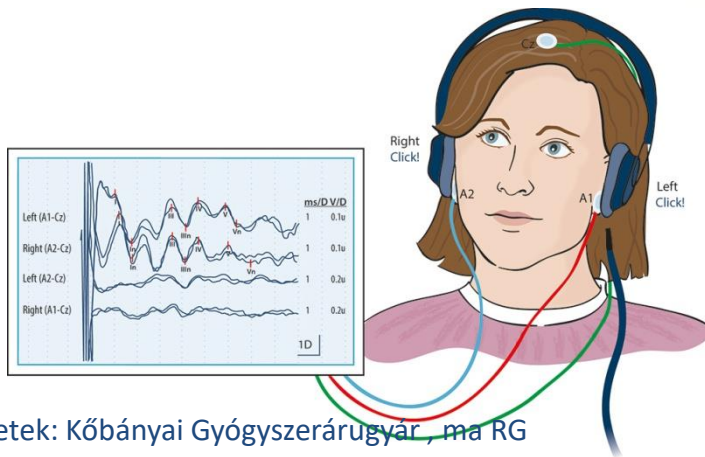
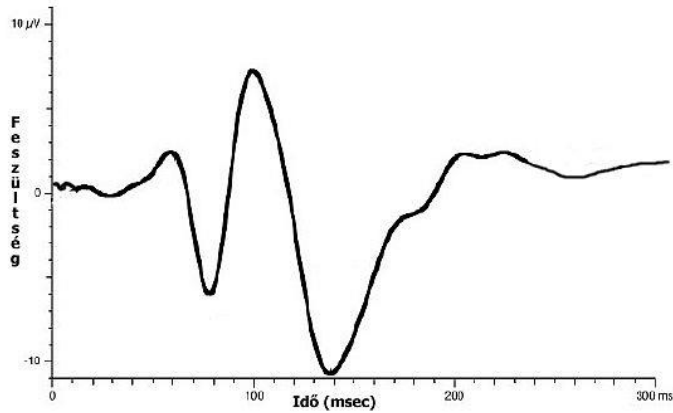
III Analysis and Verification

Befogadó környezetek – befogadott eszközök

KIVÁLTOTT VÁLASZ

- A kiváltott válaszok a központi idegrendszer külső ingerlésre létrejövő válaszai.
- Ezekből információt kaphatunk az idegpályák állapotáról valamint az adott ingerek központi idegrendszeri feldolgozásáról.

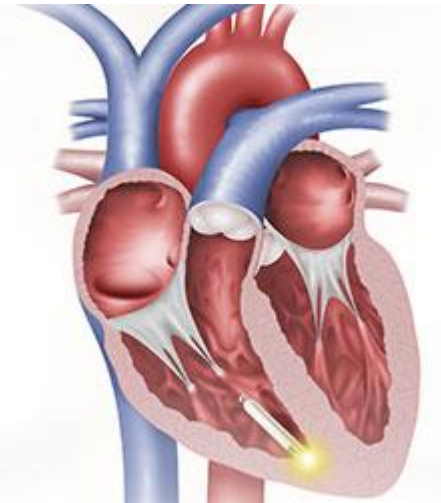
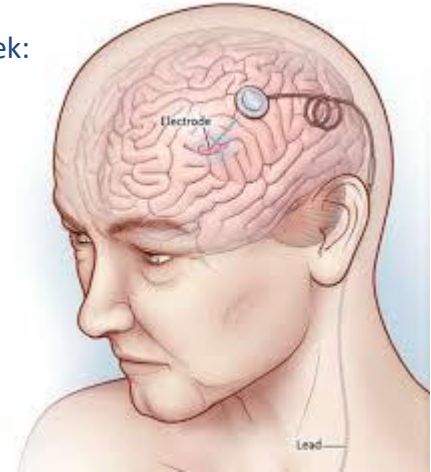

Kezdetek: Kőbányai Gyógyszerárúgyár, ma RG
Farmakológiai Kutatólaboratórium ~1978
Cavinton: agyértágító gyógyszer

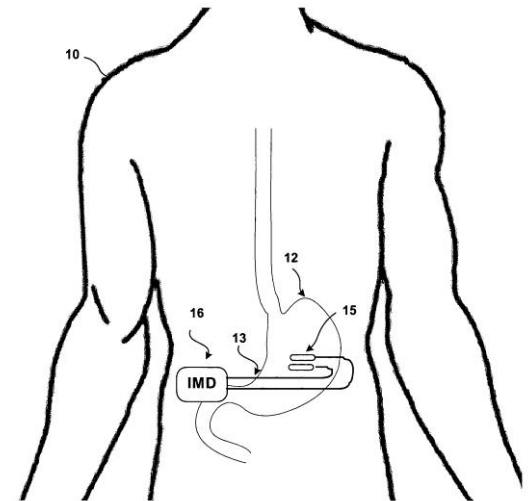
PACEMAKEREK

Kezelt betegségek:

- Parkinson-kor
- Anorexia
- Epilepszia
- Migrén
- Depresszió
- Alzheimer-kor

Kezelt betegségek:
Fibrilláció
Aritmia

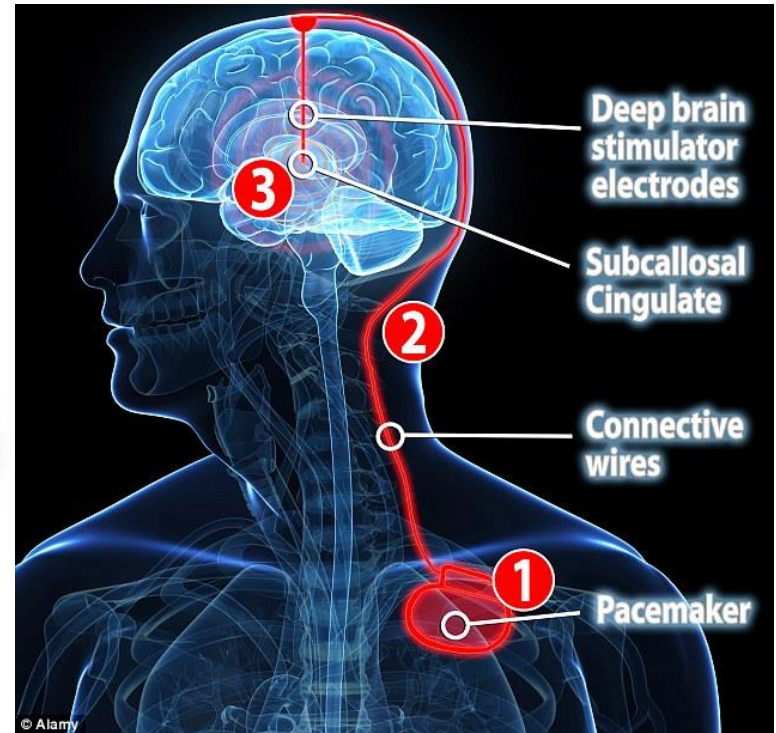
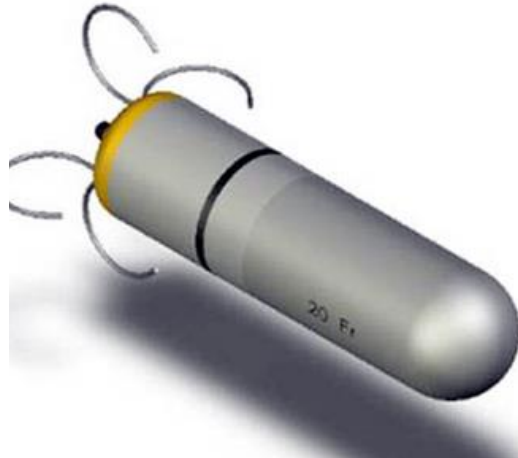

Terápiás cél:

Jóllakottság érzet előidézése
hányinger, hányás elkerülése

Befogadott-beágyazott eszközök

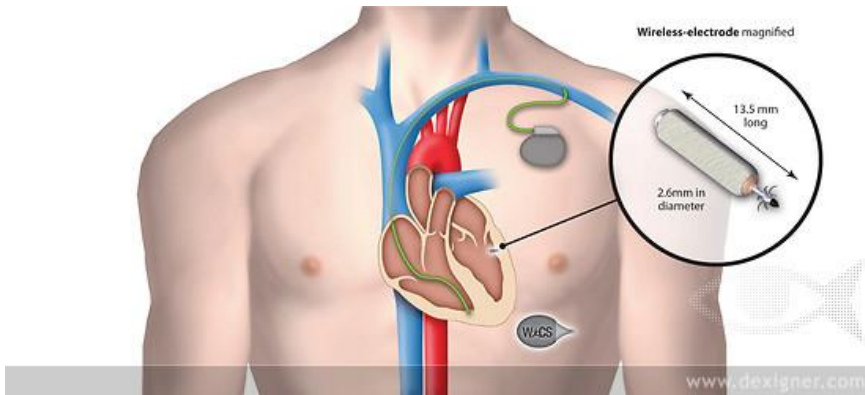
Hagyományos pacemaker

2009 óta akár Internet kapcsolattal

Beépítés: 45'

Vezetéknélküli pacemaker

Beépítés katéteren keresztül: 7'

13,5 mm hosszú

2,6 mm átmérőjű

Beágyazott rendszerek funkciói

Beágyazott rendszer ~ központi idegrendszer:

→ megfigyel → analizál → dönt → cselekszik

A német gépjármű, automatizálási és orvosi ipar
évente ~15 milliárd € -ot investál
beágyazott rendszerek kutatás-fejlesztésére,
miközben éves forgalmuk meghaladja az 500 milliárd € -ot.

Beágyazott rendszerek tulajdonságai:

Intenzív információs kapcsolat
Autonóm működés
Szolgáltatásbiztonság
„Láthatatlanság”

Alternatív elnevezések:

Embedded System
Pervasive Computing
Ubiquitous Computing
Ambient intelligence

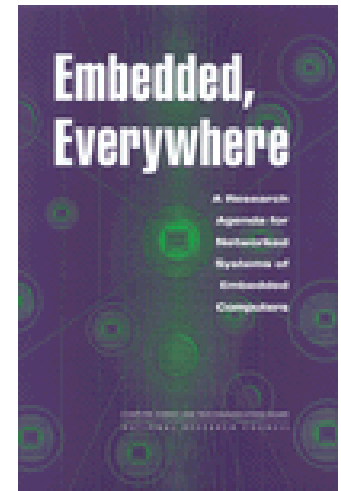
Egy lehetséges definíció:

A befogadó fizikai/kémiai/biológiai környezetükkel intenzív, valós idejű információs kapcsolatban álló,

- emberi beavatkozás nélkül működő,
- nagyon biztonságos,
- sokszor “láthatatlan”

számítógépes rendszerek, melyek

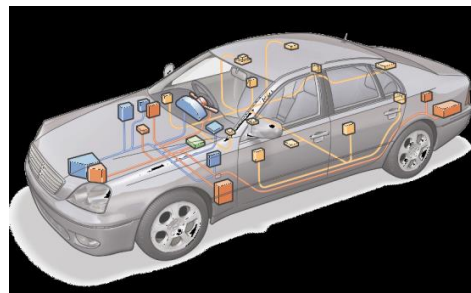
- egy-egy eleme (általában) erősen korlátozott képességű,
- rendszert alkotva azonban (általában) bőséges erőforrásokkal (memória, sávszélesség, ...) rendelkeznek.

**A Research Agenda
for Networked Systems
of Embedded Computers**
National Academy of Sciences
(2001)

Fly-by-wire

Drive-by-wire

BMW 745i:

53 db 8-bites,
11 db 32-bites,
7 db 16-bites processzor,
2 000 000 sor kód,
Windows CE OS,
többszörös hálózat.

A processzorok 2%-a IT és PC felhasználású,
98% beágyazott alkalmazás:
jármű, háztartási gép, mobil telefon, stb.

A főszereplő: a beágyazott szoftver

„Szabványos” hardver és szoftver építőelemek (COTS) alkalmazása mellett, az egyedi képességeket a beágyazott/alkalmazói szoftver valósítja meg.

A valós rendszerek alkotóelemei egyre inkább „számítástechnikai” kölcsönhatások révén működnek együtt.

(Prémium kategóriás autók: több ezer jelvezeték, 70 – 100+ elektronikus vezérlő)

A beágyazott szoftver: univerzális rendszerépítő eszköz

Következmények:

- A szoftver egyrészt abszorbeálja a környezetét,
- másrészt az adott alkalmazás részévé válik.
- A szoftverek a funkcionális és fizikai követelményeknek is eleget tesznek.

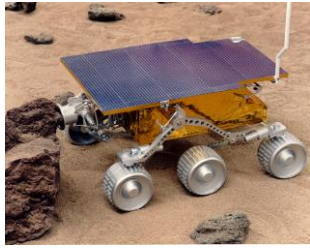
„... *Software is Hard and Hardware is Soft* ...”

Jó hír: szoftverrel megvalósítva sok minden lehetséges ...

Rossz hír: szoftverrel megvalósítva sok minden lehetséges ...

Kihívások, tanulságok:

1996. december 4.
Mars Pathfinder
misszió. Prioritás
inverzió ...

1993. szeptember 14.
Varsó . Oldalszél , majd
hirtelen hátszél + logikai
hiba: túlfutás -> 2 halott,
54 sebesült ...

1991. február 25. Dahrán: Egy Patriot rakéta
elvéteget egy scud rakétát. 28 halott, 97
sebesült. Szoftver hiba, amit február 16-án
kijavítottak ...

1993. augusztus 8-án
lezuhant egy fly-by-wire
harci-gép, mert túl lassan
reagált a pilóta utasítására.

1996. június 4. Felrobbant
egy Ariane 5. Szoftver hiba:
64 bites lebegőpontos ->
16 bites fixpontos ábrázolás

1985 és 1987 között a Therac-25
számítógép-vezérelt sugárterápiás
készülék súlyosan (~100-szoros
dózis) túlterhelt hat páciens.

Az USA-ban **1.5M** Honda
Accord, CR-V és Element
gépkocsit hívtak vissza:
“to update the software
that controls their
automatic transmissions”

1990-2000 között 500 000 pacemakert hívtak vissza!

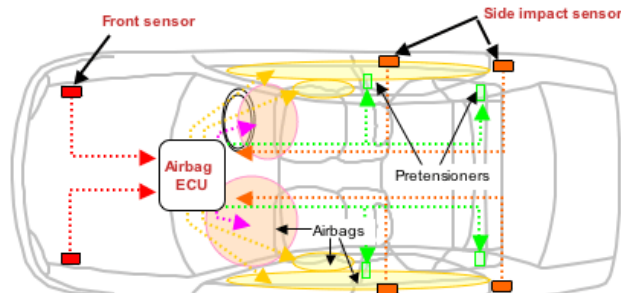
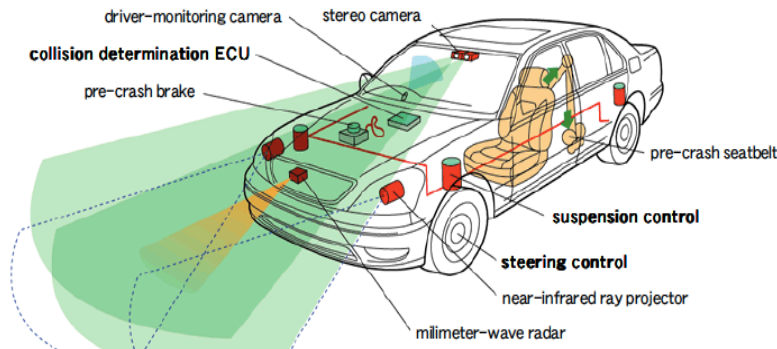
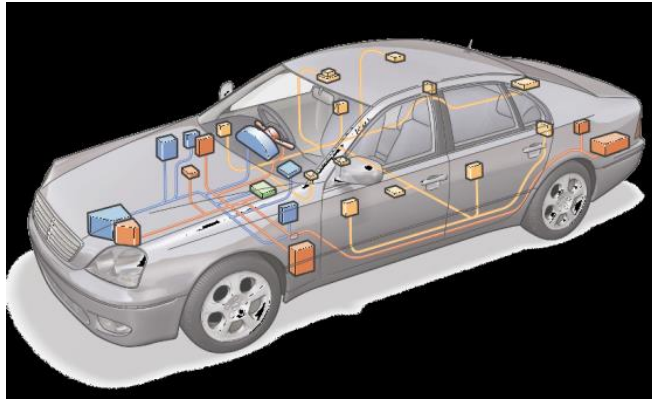
~**75K** Toyota Hybrid-et hívtak
vissza: “could enter a “fail-
safe” mode that shuts down
the engine, allowing only
limited operation using the
electric motor. The problem,
caused by a software error in
the Electronic Control
Module (ECM) system,
triggers up to five warning
lights while shutting down
the engine.”

~**8K** Volvo S60-at hívtak vissza: to fix “ software for fuel pump units, as the
software was not compatible with all fuel pumps and components.

A beágyazott eszközök együttműködése: rendszerek rendszerei

**Ütközés előtti
biztonsági
rendszer**

**Légzsák
rendszer**

A kábelezés a gépkocsi 3. legdrágább alkatrésze a motor és a karosszéria után.

A kábelezés a gépkocsi legnehezebb alkatrésze a karosszéria és a motor után:

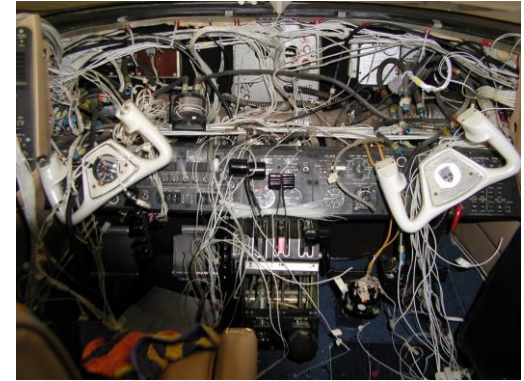
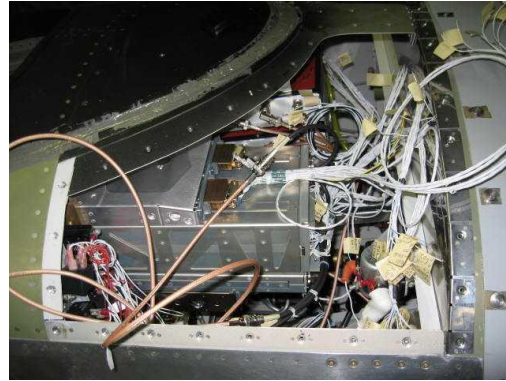
átlagos súlya **100 kg**, hossza **~5km**.

A kábelkorbács előállítási árának fele bérköltség.

Sokféle járműipari hálózat: CAN, LIN, Flexray, MOST, TTCAN, TT-Ethernet, ...

A beágyazott eszközök és az internet

IEEE 802.3 alapú **Avionic Full-Duplex Switched Internet**: Az Airbus A380, A400M és a Boing 787 Dreamliner már ezt használja!
IEEE 802.3bp szabvány bejelentés 2015-ben: gépkocsikban 1 Gbit/s-os **Internet egyetlen csavart érpáron!** A piacon 2019-től!
Az Internet **embereket, adatokat, folyamatokat és tárgyakat** köt össze. A tárgyak autonóm adatszolgáltató képessége erősödik!

A tárgyak internete (IoT):

a fizikai világ internet felhasználásával megvalósuló digitális-virtuális leképezése annak jobb megismerhetősége, követhetősége, valamint és befolyásolhatósága érdekében. Mindez beágyazott számítógépek és hálózataik fizikai folyamatokkal történő integrációját jelenti.

Ez együtt jár olyan visszacsatolásokkal, amelyek révén fizikai folyamatok számításokat befolyásolnak,

ill. megfordítva: számítások pedig fizikai rendszereket.

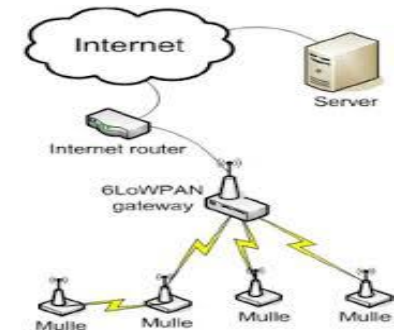
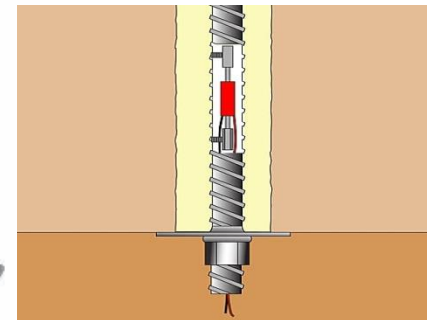
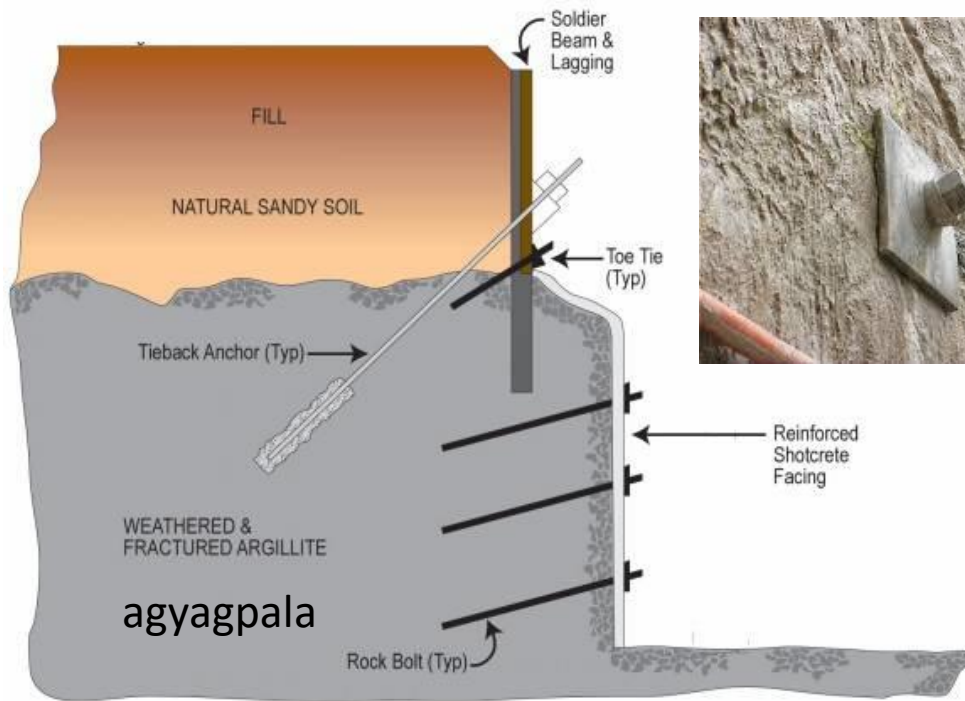
Az amerikai **US Food and Drug Administration** nemrégiben figyelmeztetést adott ki, hogy több mint 300 orvosi eszközt **kiber támadások** szempontjából kockázatosnak ítélte:

köztük inzulin pumpákat, pacemakereket, infúziós pumpákat, érzéstelenítő berendezéseket.

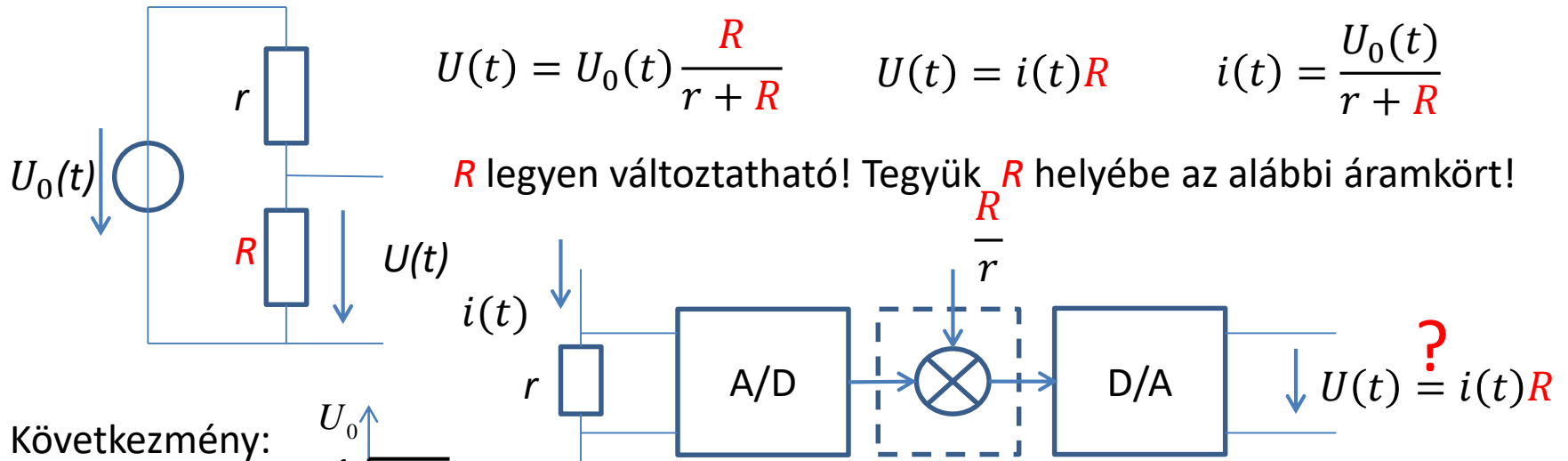
Rendszerek rendszerei → Komplexitás → Biztonság ? 12

Intelligens kőzetcsavar monitorozás

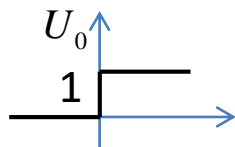

CPS rendszerek modellezési kérdései

Példa: Készítsünk programozható feszültségosztó áramkört-berendezést!

Következmény:

$$U(t = 0) = 0$$

$$i(t = 0) = \frac{U_0}{r}$$

$$U(t = \Delta t) = R \frac{U_0}{r}$$

$$i(t = \Delta t) = \left(U_0 - R \frac{U_0}{r} \right) \frac{1}{r} = \left(1 - \frac{R}{r} \right) \frac{U_0}{r}$$

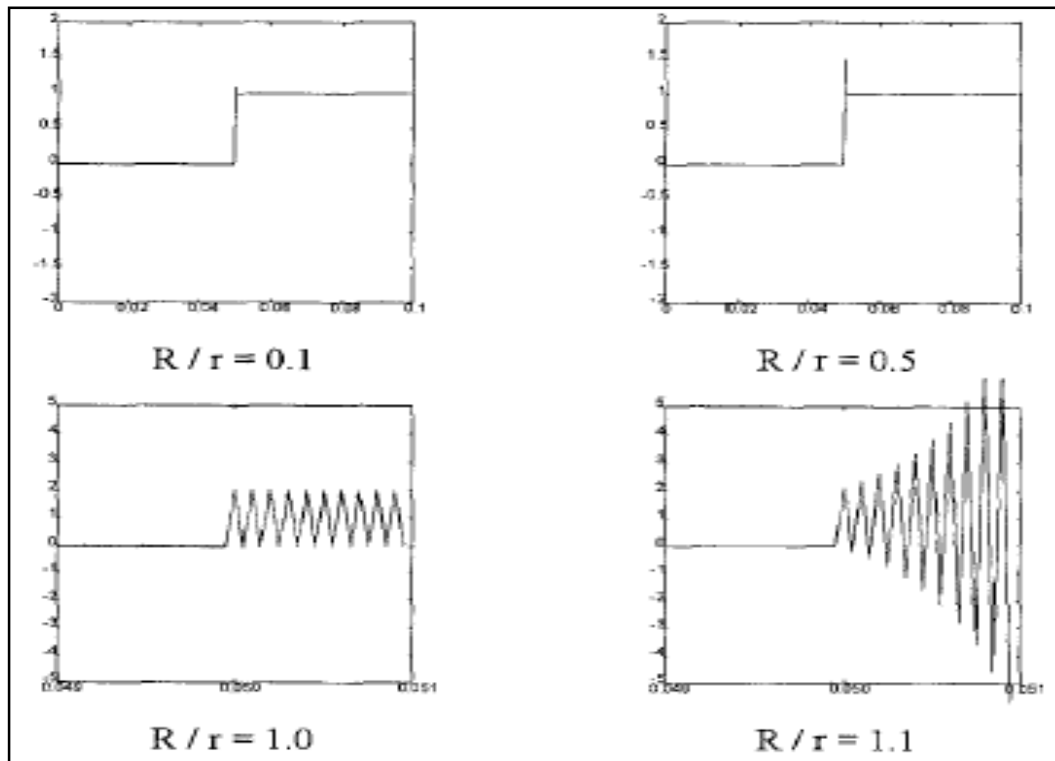
$$U(t = 2\Delta t) = R \left(1 - \frac{R}{r} \right) \frac{U_0}{r} \quad i(t = 2\Delta t) = \left[U_0 - R \left(1 - \frac{R}{r} \right) \frac{U_0}{r} \right] \frac{1}{r} = \left(1 - \frac{R}{r} + \left(\frac{R}{r} \right)^2 \right) \frac{U_0}{r}$$

$U(t) = Ri(t - \Delta t)$

CPS rendszerek modellezési kérdései

$$\begin{aligned}
 U(t = n\Delta t) &= R \left(1 - \frac{R}{r} + \left(\frac{R}{r}\right)^2 \mp \dots \mp \left(\frac{R}{r}\right)^{n-1} \right) \frac{U_0}{r} \rightarrow U_0 \frac{R}{r+R} \\
 i(t = n\Delta t) &= \left(1 - \frac{R}{r} + \left(\frac{R}{r}\right)^2 \mp \dots \pm \left(\frac{R}{r}\right)^n \right) \frac{U_0}{r} \rightarrow \frac{U_0}{r+R}
 \end{aligned}
 \quad \left. \vphantom{\begin{aligned} U(t = n\Delta t) \\ i(t = n\Delta t) \end{aligned}} \right\} \text{Ha } \frac{R}{r} < 1$$

A késleltetés túllövését,
csillapodó lengést,
állandó amplitúdójú lengést,
növekvő amplitúdójú lengést
okozhat
a paraméterek függvényében!

A folytonos modellek nem alkalmazhatók egy az egyben!